

Dr hab. Katarzyna Kotarska, prof. US
Instytut Nauk o Kulturze Fizycznej
Wydział Kultury Fizycznej i Zdrowia
Uniwersytet Szczeciński

Szczecin, 15.11.2024r.

Ocena rozprawy doktorskiej Pani Agaty Kamionki
pt. „Rodzicielskie modelowanie aktywności fizycznej i innych zachowań prozdrowotnych
u dzieci w okresie średniego dzieciństwa”

promotor:
dr hab. Mariusz Lipowski
prof. Uniwersytetu WSB Merito w Gdańsku

Ruch jest przejawem życia, towarzyszy człowiekowi od zawsze, jest czynnikiem kształtującym jego organizm i funkcje. Liczne powiązania aktywności fizycznej ze zdrowiem wskazują, że w dobie współczesnej cywilizacji jest to integralny element codziennego rytmu życia człowieka. Szczególnie ważna jest aktywność fizyczna u dzieci, które znajdują się w fazie intensywnego wzrostu, wzmacniania i doskonalenia. Podejmowanie prozdrowotnych zachowań dotyczących dziecięcej aktywności fizycznej wymaga obecnego w ich rozwoju rodzicielskiego modelowania. Określenie roli rodziców dotyczy również ich osobistych zachowań prozdrowotnych, które często skutkują podobnymi zachowaniami u dzieci. Modelowanie zachowania przez rodziców jest predyktorem podejmowania przez dziecko aktywności, a na podstawie poziomu aktywności rodziców można przewidywać poziom i regularność aktywności fizycznej dziecka.

Występujący u dzieci "głód ruchu" jest wyrazem podświadomej chęci zaspakajania tej potrzeby zapewnienia niezbędnego czynnika stymulującego rozwój, dlatego aktywność powinna być rozwijana już od najmłodszych lat. Tematyka programów i badań obejmujących weryfikację roli rodzicielskiej w kształtowaniu zachowań zdrowotnych -w szczególności aktywności fizycznej u dzieci w wieku przedszkolnym stanowi istotną niszę tematyczną w obrębie zdrowia dziecka. Zbyt mała aktywność fizyczna dzieci stanowi ogromne zagrożenie dla ich zdrowia zarówno aktualnego, jak i przyszłego. Przede wszystkim grozi zaburzeniami

ruchu i wadami postawy, ale również problemami z kręgosłupem. Bardzo częstym następstwem braku ruchu jest nadwaga i otyłość, dlatego konieczne jest opracowanie specjalnych programów, które pomogłyby odwrócić to niekorzystne zjawisko, wesprzeć rodziców i nauczycieli w przedszkolu.

Dlatego uważam, że przedstawiony problem badawczy przez Doktorantkę stanowi wartościowe zamierzenie badawcze o charakterze aplikacyjnym, poznawczym i społecznym.

Ocena układu rozprawy doktorskiej i formalnej strony

Przedstawiona do oceny rozprawa doktorska została przygotowana w formie spójnego tematycznie zbioru artykułów, składającego się z trzech oryginalnych publikacji, opublikowanych w latach 2021-2024 w renomowanych czasopismach naukowych o zasięgu międzynarodowym. Łączna liczba punktów przypisana opublikowanym artykułom naukowym wynosi 310 punktów według wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych ogłoszonym przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Komunikat Ministra Nauki z dnia 05 stycznia 2024 roku) i 3.7 punktów Impact Factor (IF) według bazy Journal Citation Reports (JCR) z dnia 06.04.2024 r. Doktorantka jest we wszystkich pracach pierwszym autorem.

Artykuły naukowe składające się na osiągnięcie naukowego prezentowane są pod wspólnym tytułem: „Rodzicielskie modelowanie aktywności fizycznej i innych nawyków prozdrowotnych u dzieci w okresie średniego dzieciństwa” i obejmują następujące prace:

1. **Kamionka, A.**, Lipowski, M. (2021). Physical activity and psychophysical well-being of children with disabilities and their families – a systematic review. *Acta Kinesiological*, 15(1), 105-119. <https://doi.org/10.51371/issn.1840-2976.2021.15.1.13>
punktacja MNiSW: 140
2. **Kamionka, A.**, Lipowska, M., Lizińczyk, S., Lipowski, M. (2023). The impact of parent's physical activity goals and parental attitudes on the leisure time physical activity of children in middle childhood. *Frontiers in Public Health*, 11, 1170413. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1170413>
punktacja IF: 3,0; punktacja MNiSW: 100
3. **Kamionka, A.**, Lipowski, M., Lizińczyk, S., Sajewicz-Radtke, U., Radtke, B., Łada-Maśko, A., Olszewski-Strzyżowski, D., Lipowska, M. (2024). The transgenerational transmission of physical attractiveness perceptions: Role of parents' physical activity and nutrition habits in modelling body-focused health attitudes and body shape

perception in five-year-old offspring. *Baltic Journal of Health and Physical Activity*, 16(2). <https://doi.org/10.29359/BJHPA.16.2.11>

punktacja IF: 0,7; punktacja MNiSW: 70

Publikacja nr 1 pt. *Physical activity and psychophysical well-being of children with disabilities and their families – a systematic review*, stanowiła bazę teoretyczną do podjęcia wyjaśnienia, w jaki sposób postawy rodzicielskie takie jak zaangażowania w aktywność fizyczną i zachowania żywieniowe rodziców oddziałują na zachowania dzieci przedszkolnych (pięcioletnich).

W pracy dokonano przeglądu stanu aktualnych badań i zainteresowań badaczy na całym świecie dotyczących związku między aktywnością fizyczną, a dobrostanem psychofizycznym, dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności w kontekście aktywności fizycznej w rodzinie. Przeprowadzono systematyczne badanie literatury z wykorzystaniem baz danych Cochrane Library, EBSCO, PsycInfo i PubMed, pozyskując dostępne artykuły naukowe opublikowane w latach 2010–2020. Wyszukano prace obejmujące badania dzieci i młodzieży w wieku 0–19 lat, których główną niepełnosprawnością była niepełnosprawność ruchowa.

Wyniki wykazały, że dzieci z niepełnosprawnościami ruchowymi często uczestniczą mniej w aktywnościach fizycznych w porównaniu do swoich rówieśników bez niepełnosprawności, a na przeszkodzie stoją takie bariery jak ograniczenia fizyczne, brak dostępu do odpowiednich obiektów oraz niewystarczające wsparcie rodzinne. Autorzy sugerują, że strukturalizowane programy i interwencje, zwłaszcza te angażujące członków rodziny, mogą znacząco zwiększyć poziom aktywności fizycznej, a tym samym poprawić ogólny dobrostan dzieci z różnym stopniem niepełnosprawności. Przegląd podkreśla również znaczenie włączenia opiekunów w planowanie i wspieranie aktywności fizycznej, gdyż ich zaangażowanie bezpośrednio wpływa na zaangażowanie i motywację dziecka.

Podsumowując, przegląd inspiruje do dalszych badań i interwencji ukierunkowanych na wsparcie rodzin i dzieci, promując holistyczne podejście, które uwzględnia zarówno zdrowie fizyczne, jak i psychospołeczne. Wyniki podkreślają konieczność promowania aktywności fizycznej jako kluczowego elementu zdrowia i dobrostanu dzieci oraz ich rodzin niezależnie od niepełnosprawności.

W artykule 2 pt. *The impact of parent's physical activity goals and parental attitudes on the leisure time physical activity of children in middle childhood*, przedstawiono badanie przekrojowe, gdzie grupę badaną stanowiło 680 rodzin z pięcioletnimi dziećmi (330 dziewcząt i 350 chłopców). W celu kontroli czynników rodzinnych i statusu społeczno-ekonomicznego

(SES) zebrano takie zmienne jak: wiek rodziców, miejsce zamieszkania dziecka respondentów oraz liczbę dzieci w rodzinie. Początkowa liczba uczestników badania wynosiła 806 rodzin z dziećmi. Wyeliminowano kwestionariusze niekompletne ($n = 60$) oraz tam, gdzie badanie wykonał tylko jeden z opiekunów ($n = 40$). Z badania zrezygnowało na samym początku 26 rodzin. Łączna liczba odrzuconych respondentów to 126.

Celem tego badania było ustalenie czy zaangażowanie rodziców w aktywność fizyczną ich dzieci pośredniczy w wpływie postaw rodzicielskich na sposoby, w jakie ich dzieci spędzają czas wolny. W tym celu sformułowano dwie hipotezy:

- postawa rodziców ma wpływ na to, ile czasu wolnego dzieci poświęcają aktywności fizycznej;
- cele rodziców w zakresie aktywności fizycznej i zaangażowanie w nią wpływają na związek między postawami rodzicielskimi a sposobem spędzania wolnego czasu przez dzieci.

Wyniki wykazały, że nie wszystkie postawy rodzicielskie mają bezpośredni wpływ na czas wolny dzieci podczas podejmowania przez nie aktywności fizycznej i poza nią. Wśród ojców wykazano, że tylko cztery aspekty postawy rodzicielskiej: akceptacja–odrzućenie, niespójność, autonomia i nadopiekuńczość miały wpływ na cele aktywności fizycznej. Wśród matek była zdecydowanie większa siła liczby aspektów wpływających na postawy dzieci: akceptacja–odrzućenie, autonomia, niespójność, nadmierne wymagania i nadopiekuńczość.

W trzeciej publikacji pt. *The transgenerational transmission of physical attractiveness perceptions: Role of parents' physical activity and nutrition habits in modelling body-focused health attitudes and body shape perception in five-year-old offspring*. Celem badania było zbadanie związku między zachowaniami zdrowotnymi rodziców, ich wyglądem i postrzeganiem typów budowy ciała dorosłych (chude, średnie, otyłe) przez ich pięcioletnie dzieci. Ponadto zbadano również rolę płci w powyższej relacji zarówno dla dzieci, jak i rodziców. Uczestnikami tego badania było 680 rodzin z pięcioletnimi dziećmi (330 dziewcząt).

Udział był ograniczony do triady matka-ojciec-dziecko, w badaniach zastawano następujące kwestionariusze: Skala Urody i Zdrowia, Inwentarz Zdrowych Zachowań, Inwentarz Celów Aktywności Fizycznej. Ponadto użyto analizator składu ciała do pomiaru procentowej zawartości tkanki tłuszczowej. Ocena zdjęć sylwetek męskich przez pięcioletnie dziewczynki ujawniła postrzeganie, że mężczyźni, którzy ćwiczą, nie tracą na wadze, ale zachowują zdrowy, atrakcyjny wygląd.

Badanie to podkreśla znaczenie integracji edukacji zdrowotnej i interwencji w zakresie aktywności fizycznej z programami zapobiegania chorobom zorientowanymi na rodzinę, których celem jest kształtowanie pozytywnych zachowań zdrowotnych zarówno u dzieci, jak i rodziców.

Wartość merytoryczna rozprawy

Układ rozprawy doktorskiej Pani Agaty Kamionki jest zgodny z normami przyjętymi dla tego typu opracowań, na podkreślenie zasługuje duża syntetyczność, systematyczność i przejrzystość wynikająca z właściwie przyjętej koncepcji całości wszystkich prac. Wysoką jakością jak publikacje odznacza się także część teoretyczna pracy, ponieważ Doktorantka potrafiła bardzo dobrze przedstawić całość poruszanych zagadnień, wskazać cele, przebieg badań i podkreślić ważność uzyskanych wyników. Cele pracy są logiczne i realne, a postawione hipotezy w wykazanych artykułach właściwie sformułowane. Na wysoką ocenę zasługuje fakt, że Doktorantka przykłada uwagę do praktycznych aspektów badanych zagadnień, co dodatkowo podnosi wartość przeprowadzonych badań.

W mojej opinii rozprawa została poprawnie skonstruowana pod względem merytorycznym. Doktorantka umiejętnie wprowadziła czytelnika w tematykę badawczą, a wszystkie potrzebne informacje zawarła w pierwszym rozdziale dysertacji zatytułowanym *Wprowadzenie*, następnie przedstawiła grupę badaną i narzędzia badawcze (wybiórczo) w rozdziale zatytułowanym *Problematyka badań własnych*, kolejno przedstawiała rozdział *Główne wyniki badań, dyskusja*, na podstawie, którego można stwierdzić, że Doktorantka opanowała różnorodny i nowoczesny warsztat badawczy, ale także umiejętnie posługuje się narzędziami statystycznymi do analizy uzyskanych danych.

Pomimo, że sposób przedstawienia wyników i krytyczna ich analiza podlegały już ocenie przez recenzentów czasopism, w których zostały opublikowane 2 artykuły, będące podstawą rozprawy, jednak na podstawie tego i kolejnych rozdziałów dysertacji *Podsumowanie, ograniczenia i perspektywy dalszych badań*, można stwierdzić, że Doktorantka potrafi krytycznie analizować i umiejętnie interpretować swoje wyniki, dyskutować na tle bogato cytowanego piśmiennictwa oraz poprawnie formułować wnioski. Pani Agata Kamionka odnosi uzyskane rezultaty do wyników innych autorów wykazując podobieństwa i różnice poszukując ich źródeł, jednocześnie dokonuje weryfikacji postawionych hipotez, dowodzi to znajomości piśmiennictwa przedmiotu i umiejętności prowadzenia naukowej dyskusji. Autorka nawiązuje merytoryczną polemikę z opublikowanymi przez innych badaczy pracami.

Doktorantka wykazała się biegłą znajomością zagadnień stanowiących istotę podjętego projektu badawczego, m.in. poprzez prawidłowe wykorzystanie odniesień do piśmiennictwa. Rozprawa wskazuje na duże odczytanie Doktorantki w temacie, umiejętność interpretacji skomplikowanych wyników i niewątpliwie wnosi nowe elementy do nauki.

Uwagi krytyczne

Doktorantka wybierając taką konstrukcję spisu treści pominęła w mojej ocenie rozdział *Materiał i metoda badań*, nie przedstawiając całkowitej liczby badanych osób, ich uśrednionego wieku, miejsca prowadzonych badań itp. Oczywiście liczba badanych i metody są przedstawione w poszczególnych artykułach składających się na dysertację, jednak w moim odczuciu zasadne byłoby ująć zbiorczo dane w rozdziale głównym, tym bardziej, że jest podrozdział osoby badane i narzędzia badacze, które opisuje tylko czesciowo.

Doktorantka dość często błędnie używa terminu ilość zamiast liczba. Termin ilość używamy w odniesieniu do rzeczowników niepoliczalnych, natomiast liczba powinna być używana przy rzeczownikach policzalnych. Pragnę wyrazić zaznaczyć, że nieliczne krytyczne uwagi zawarte w recenzji nie wpływają na moją wysoką ocenę całości dysertacji przedłożonej mi do recenzji.

Podsumowanie

Moja ogólna ocena rozprawy Pan Agaty Kamionki jest bardzo dobra. Doktorantka wykazała się starannością i konsekwencją w realizacji projektu badawczego. Przedmiot pracy jest interesujący i wnosi istotne wartości poznawcze, społeczne i aplikacyjne. Należy docenić całokształt pracy Doktorantki i wkład jaki włożyła w prowadzenie procesu badawczego oraz przygotowanie artykułów. Dokonując oceny całości przedstawionych prac, stwierdzam, że zostały one przygotowane starannie, a koncepcja badań jest logiczna i przemyślana, pod względem merytorycznym stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Biorąc pod uwagę wszystkie aspekty stwierdzam, że Doktorantka sprostała wszystkim zadaniom tworząc istotne i cenne opracowanie naukowe, jest dobrze przygotowana pod względem merytorycznym i metodologicznym do samodzielnej pracy naukowej.

Wniosek końcowy

W podsumowaniu stwierdzam, że przedstawiona do recenzji praca doktorska Pani mgr Agaty Kamionki pt. „Rodzicielskie modelowanie aktywności fizycznej i innych zachowań prozdrowotnych u dzieci w okresie średniego dzieciństwa” stanowi oryginalne rozwiązanie istotnego problemu naukowego oraz spełnia wymogi art. 14 ust. 2 pkt 2 Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (tekst jednolity Dz. U. z 2017 r., poz. 1789) w związku z art. 179 ust. 1 Ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1669), a stopień doktora może być nadany w dziedzinie i dyscyplinie określonej w przepisach wydanych na podstawie art. 5 ust. 3 tej ustawy.

W związku z powyższym, przedstawiam Wysokiej Radzie Naukowej Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego w Gdańsku wniosek o dopuszczenie Pani Agaty Kamionki do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Z poważaniem,
Katarzyna Kosińska